

Menn og menningar

Menniskjansligheit, demokrati og vesturlendsk mentan

HETTA ER EIN ÁHEITAN FRÁ STUDENTUM OG LÆRARUM VIÐ KARL-UNIVERSITETIÐ Í PRAHA, BORIN UT AV EINUM BLAÐMANNI HJÁ NORSKA »ARBEIDERBLADET«.

Kæru vinir!
Hesir torföru dagarnir fyrri okkara tjóð hava skapað trú-
pulleikar. Tað eru tó positivar
síður. Allur heimurin hevur
sæð, at tjekkar og slovakkar
eru fólk, fyrri hvønn menni-
skjansligheit, demokrati og
vesturlendsk mentan eru grund-
virðir.

Moralski stuðulin frá øllum
demokratiskum fólki var
ögvluga gleðiligur fyrri okkum
— hóast tað var eitt vónbrot at
nóðast at ásanna, at tað í po-
litiska veruleikanum er ikki
annað til enn moralskur stuðul
til okkara land.

Soleiðis vilja tygum lættliga
skilja, at okkara studentar og
visindamenn eru bangnir fyrri
møguligari isolatión, sum polit-
iska mánagongdin kann føra
við sær, eins og isolatiónin und-
ir kalda krínum álvarsliga
skaðaði okkara visindaligu

framstig. Tygum vita, at síðan
tá hava okkara visindamenn
undir sera ringum umstøðum
gjørt eitt framurskarandi ar-
beiði, og úrslitini eru kend í
visindaliga heiminum.

Tað, vit treingja til frá tyg-
um er, at tygum gera alt, tyg-
um kunnu — sjálvt undir vána-
ligum umstøðum — fyrri at forða
einari slíkari isolatión, t.v.s. at
halda fram við og økja sam-
bandið við studentaferðum,
visindamannaferðum, visinda-
ligum tilfari o.t. Vit vóna, at
tygum á henda hátt vilja styðja
okkara stremban fyrri at menna
tey grundleggjandi menniskjans-
ligum sjónarmiðum.

Bodðið øllum tygara starvfel-
øgum, lærarum og studentum
frá stóðu okkara og hesum boð-
skapi.

Lærarar og studentar við
Karl-universitetið Praha.

Um hendingarnar í Tjekkoslavakínum skrivar G.H. í Framnum nr. 10:

Aftur eftir hæli

»Grundreglurnar um javnrætt og sjálvræði eru ein týðandi, óviki-
andi partur av sosialistiska altyðasamstarvinum. Í kapitalistisku
londunum eru hesar grundreglur bert formliga viðræddar, tá
saman um kemur verður sambandið teirra millum avgjørt av teim-
um veruligu styrkisviðurskiðinum. Sterkara tjóðin vanvirðir regl-
urnar í fólkarættinum og gevur seg ikki undan úttan fyrilit at
leggja uppi innanhýsis viðurskiðti í teið vøkara landinum og nóðva
tað undir vilja sín, heldur hon tað vera neyðugt ...«

(Marxismen-Leninismens Grundlag, p. 650)

Tað var eitt mistak av søgu-
ligari stóð, sum er um at verða
fullgiggjað í Tjekkoslavakia.
Nakna valdsframferðin, stuðlað
av opnum ósannindum, visti, at
Sovjettssamveldið enn einaferð
og kanska meira avgjørt enn
áður hevur valt stalinistisku
kósina: at hugsa um sína egnu
stóðu sum størveldi heldur enn
um framtíð sosialismunar í
heiminum.

Í fyrsta umfari er hersetingin

sku bóndunum fáa alt ov líta
peningaliga úrtøku burtur úr
strevi sínum.

Tað, ið leikar á nú, er ikki,
at bóndin krever hægri kjot-
pris, men hann vil royna at fáa
tryggjað sær soluna av fram-
leiðslu síni, tí tað tykist sum
hann verður tróðkaður burtur
av heimamarknaðinum av út-
lendskum dumpingvörum.
Hetta skuldi eftir mínum tykki
verið eitt rettsvísiskrav.

Vit frætta dagliga um teir
trupulleikar, landbúnaður í øð-
rum londum kann koma í. Men
at fara at meta saman hin for-
øyska bóndan, á hansara korgu
jorð, við bóndan í øðrum lond-
um, ber als ikki til. Her er at
kalla einki til felags. — Men so
skjött trupulleikar vísa seg fyrri
marknaðinum hjá útlands-
bóndum, so verða verjutiløk
gjord, fyrri at landsins egna
framleiðsla ikki skal verða
nevnað.

Okkurt, ið ber at sama borði,
má eisini verða gjørt her hjá
okkum.

Eg persónliga haldi ikki, at
uppskotið sum Føroya Búnaðar-
føðing sendi landsstyriminum
5. sept. í ár, var burtur av leið
— tvørturímóti.

Hvi landsstýrið ikki samtykti
tað, ella í øðrum lagi samtykti
onkra aðra verjuskipan, tað veit
eg ikki, og eg haldi ikki, at
tað er av illvilja — onkur onn-
ur orsak má vera fyrri hesi av-
visan. — Kanska er tað ov seint
í ár at gera nakra ábót. Men so
eigur at verða farið undir bein-
an vegin at fyrireika ábótur til
næsta árs, so marknaðarlíkindi
kunnu verða tryggjað føroyska
seyðakjotinum aftur til heystar.

Búnaðarfelagið skal hava
fund í dag um hendan fyrri
bóndan (og landið) so átroðk-
andi spurning, og tað er at
vóna, at teir finna eina loysn.
Tá bóndin hevur ikki rúm kvi í
dag, og skulu tey versna, so er
at kvíða fyrri, at hetta ikki ein-
ans verður at sviða til bóndans,
men til alt landið.

P. Karbech Mouritsen.

go og Guatemala: sum eitt ide-
ologiskt amboð til at fremja
maktpolitisk áhugamál.

Tað er líkt til, at menninir í
Kreml með alla hava jarðað
Lenin og hansara hugsjónir um
socialistisku heimskollveltingina.
Tað er í dag Mao Tse-tung í
Kina, sum umboðar socialist-
isku vónirnar hjá teimum í 3.
heiminum, sum einki hava at
missa. Og í idnaðarlondunum
hevur sovjettska fyrimyndin nú
fingdið álvarsligt meín. Allar tær
ávaringar, sum komu frá kom-
munistaflokkunum vestanfyrri
frammanundan innrásini, og øll
tey mótmæli, sum fylgdu, benda
á, at bestu og kanska einastu
møguleikarnir hjá kommunist-
um at koma til ræðið í vestur,
heiminum lógu í »Dubcek-ism-
uni«, í sonevndu demokratisku
socialismuni.

Eingin ivi er um, at Sovjett-
samveldið við politikki sínum
hevur tryggjað seg hernaðarlíga
í Eystur-europa. Men afturfyrri
skal tað gjalda kløvningar og
spjaldingar í kommunistisku
rørslni, mista vælvild í øllum
heiminum og økta styrki til all-
ar antisocialistiskar kreftir bæði
innan fyrri og undir fyrri
Tjekkoslavakia. Og hersetingin
kann einans styrkja ta mynd,
sum hevur tekið seg stóðugt
greiðari hjá nógvum socialistum
og framburðsmonnum: Sovjett-
samveldið hugsar sum eitt vaa-
ligt størveldi fyrst og fremst
um at tryggja seg heima hjá sær
sjálvum, tað hevur fingdið so
nógvt at missa, at tað ikki long-
ur kann føra kollveltingarpo-
litikk í heimsmáti.

Varisligheitin úteftir og eftir-
asnið inneftirin hvørt við sær ein
politikk, sum í seinastuni mill-
um annað hevur forðmót upp-
reistur studenta og verkamanna
í Paris í vár, sum hevur ført til
samstarv við sjónirnar í Ar-
gentina, Brasilia og Bolivia,
meðan guerillarørslurnar verða
róptar romantiskar og ábyrgd-
arleysar (sí Che Guevara: Dag-
bók úr Bolivia), ein politikk,
sum ger eina fríðarlíga sam-
vinnu við kapitalistisku londini
neyðuga, meðan um eitt social-
istiskt land innan fyrri sovjet-
tiskt áhugaðki verður tikið av
ræði.

Dubcek skal nú umsita »sam-
tyktirnar« úr Moskvatingin-
um. Tað er kanska tað sterk-
asta domið um politiska mis-
takið hjá Moskva, at Dubcek,
sum varð gjordur kontrarevolu-
tionerur frá einum degi til an-
nan, nú aftur verður nevndur
socialistiskur lagsbróður. Men
hóast tað enn ikki er eydnast
at finna teir týðandi tjekkoso-
lovakkar í stjórni og flokki, sum
bóðu um innrásina, er stóða
hansara lítið trygg: við frem-
mandu hermmonnum í landinum
skal ikki nógvt til, áðrenn ein
umskiring kann fara fram av
nyggjum. Men kann tann libera-
lisingin, sum hann umboðar,
steðgast í Eystur-europa? Hjá
Tjekkoslavakia er eingin onnur
(Framhald á 4. síðu)

BREV TIL SOSIALIN

Harri blaðstjóri hys mær
nøkrum reglum um pris á
seyðakjoti. Og lat meg siga tað
alt fyrri eitt: hetta er ikki ætlað
sum álöp á nakran, ei heldur
hevur tað nakað at gera við
partapolitikk og bindur tí ikki
nakran flokk; men tað skal ein-
ans standa fyrri mína egnu rok-
ning.

Nú havi eg mestsum einki
skil á seyðabrukki, so tað er
kanska nakað vágið av mær at
fara at skriva um hetta evni;
men eg má siga, at hesi síðstu
árin havi eg fingdið heilt aðra
mynd av føroyska bóndabruk-
inum, enn eg hevði, áðrenn eg
kom at festa bøg í eini smá-
bygd í Føroyum.

Nei, ikki haldi eg, hin føroy-
ska bóndan vera at óvunda.
Tað man heldur vera so, at
hann í dag er ein hin vánaligast
stillaða stættin í Føroyum.

Hetta her við »óðugabónd-
um« skal eg ikki nema við. Tað
man vera her sum so nógv
staðni, at »kliente veksir millum
hveiti.«

Jú, prisurin á seyðakjoti er
høgur, tað er víst. Men man
bóndin fáa góða lön fyrri arbeiddi
sitt? Eg hugsji ikki, úrtøka

hansara er stór, mett saman
við, hvat aðrir vinna í dag.

Herfyrri metti ein maður í
SOSIALINUM ein 4-marka
bónda at hava 200 áseyðir.

Tað má eg siga, at um so er
onkustaðni í Føroyum, so er
tað ið hvussu er ikki um tær
leiðir, har eg eri komin. Har
meti eg, at ein fullskipaður 4-
markahagi hevur einar 110-120
áseyðir.

Sker 4-markabóndin 60-80
seyðir og fær í miðal 150 kr.
fyrri hvønn, so verður brutto-
inntøka hansara í besta lagi
12.000 kr.; men hetta er sum
sagt bruttoinntøka, og henni
kann hann ikki liva av. Hann
má geva tilskotsfóður, bæði
hoyggj og kraftfóður, og skal
gjalda fjallmonnum o.a. t., so
samantikið verður nettoinntøk-
an í besta lagi ca. 10.000 kr. av
seyðinum góð meðalár, og væl
mínni tey vánaligu árin. Og
mangir fáa mínni enn tað. —
Hin føroyski bóndagardurin er
ikki nakað Slaraffenland, mínni
enn so.

Afturat seyðabrukkinum fær
bóndin so nakað av eplum og
mjólk — tó sjáldan stórt meir
enn til egðið bruk.

Nettoinntøkan hjá einum fø-
royskum 4-5 markabónda man tí
— høgt mett — liggja millum
11.000 og 14.000 kr. tey fræg-
aru árin. At menn við stórra
gørdum og teir, ið sita væl fyrri
til mjólkasølu, fáa nakað meir
burturúr, er einki at ivast í,
men teir eru bara eitt fátal.
Meginparturin av teim føroy-